

Összeállította: PIROS Olga

Események, rendezvények

Beszámoló a 27. Magyar Őslénytani Vándorgyűlésről

A Magyarhoni Földtani Társulat Őslénytani és Rétegtani Szakosztályának legfontosabb éves rendezvénye a Magyar Őslénytani Vándorgyűlés, melyet idén 2024. május 31. és június 1. között, immár 27. alkalommal rendeztünk meg. A terepbejárással egybekötött konferenciának ezúttal az Eger határában álló Mátyus Udvarház adott otthont.

Az idei találkozónkra 60 fő regisztrált, a bejelentett és megtartott előadások száma 29, a bemutatott poszterek száma négy volt. A jelenlévők között köszönthettük az idén 80. születésnapjukat ünneplő GALÁ CZ András és VÖRÖS Attila professzor urakat, sokunk kedves kollégáit, sőt mestereit.

Számos korábbi alkalomhoz hasonlóan most is volt vendég-előadóink Peter ALSEN, a Dániai és Grönlandi Geológiai Szolgálat munkatársa személyében. Vendégünk *The limestones in the Cretaceous of Greenland – and their associated fossils* címmel tartott előadást, és egyúttal a grönlandi terepi tapasztalatairól is beszámolt.

A csütörtöki és a szombat délelőtti szekciókban elhangzott előadások – a szokásoknak megfelelően – a legkülönbözőbb korok és ősmaradványcsoportok kapcsán született legújabb tudományos eredményekről számoltak be. Az olykor nagyon speciális témákkal foglalkozó előadások között volt két általános érdeklődésre is számot tartó, a szokásos 15 percnél hosszabb prezentáció is: MAGYAR Imre *Százéves a Paratethys, Európa neogén beltengere* címmel, míg GALÁ CZ András *Mi (vagy ki) a Homo sapiens típusa?* címmel tartott előadást.

A program feszített volt, a jó hangulatú, demokratikus légkörben egymást követték az előadások. Az előadók között professzorok és hallgatók egyaránt voltak.

A szakosztály vezetősége az idén is díjazta a fiatal kollégák által bemutatott legjobb előadásokat és posztereket. Az immár hagyományos versenyben az alábbi kollégák kapták a Földtani Társulat és a Magyar Dinoszaurusz Alapítvány által felajánlott díjakat:

GÖGÖS Gergő (hallgatói kategória), SEGESDI Martin (PhD kategória), KOCZÓ Levente (poszter kategória).

A vándorgyűlés második napja ez alkalommal is egy terepbejárással volt, melynek során a szervezők jelentős mértékben támaszkodtak DÁVID Árpád kollégánk helyismeretére. A bérelt autóbuszszal megtett út megállói a következők voltak: Nagyvisnyó, Lukács-hegy (alsó miocén); Nagyvisnyó, I. sz. vasúti bevágás (felső karbon); Nagyvisnyó, Mihalovits-kőfejtő (felső perm); Eger-Felnémet, mészkőbánya (középső triász). Az utóbbi helyen szakmai vita alakult ki, mert az újonnan előkerült, nagy méretű megalodontid kagylók alapján a kőzet korát többen késő triásznak vélték. Az utolsó nap tervezett megállót – elmosta a közalgó zivatar. A kirándulás résztvevői a heves esőt a Szépasszony-völgyében, SIKE Tamás pincészetében vészték át a szakavatott borász és kitűnő borai társaságában; senki nem ázott el.

Idén, a társulat valamennyi szakosztályának vezetőségéhez hasonlóan, az Őslénytani és Földtani Szakosztály vezetősége is meg-

újult. A jelenlévők titkos szavazás útján a következő három évre megválasztották elnöknek PIROS Olgát, titkárnak MOHR Emőket, vezetőségi tagoknak FÖZY Istvánt, BOSNAKOFF Mariant, BOTFALVAI Gábort, ŐSI Attilát és SZIVES Ottiliát, póttagnak pedig KARÁDI-KAPILLER Viktort és GALÁ CZ Andrászt.

A rendezvény programját, az előadások kivonatát és a kirándulásvezetőt tartalmazó társulati kiadványunk az idén is megjelent, miként az elmúlt 26 évben minden alkalommal. Az ISBN számmal ellátott, 2024-es „sárga füzet” 56 oldal terjedelmű.

FÖZY István

Geoprogram kisiskolásoknak

(Balatonfüred, 2024. június 19.)

A Magyarhoni Földtani Társulat Észak- és Közép-dunántúli Területi Szervezete balatonfüredi általános iskolásoknak nyújtott ismeretterjesztő programot a város külterületén található Száka-hegyi Geológiai Bemutatóhelyen. Az egykori kőfejtőben feltárul a középső triász Füredi Mész-kő Formáció körülbelül 237 millió éve, sekélytengeri lagúnakörnyezetben lerakódott, látványos rétegsora. A BUDAI Tamás exelnök által szerkesztett ismertető táblákkal és a térség talán legszebb térdráncképződményével rendelkező bemutatató ösvényen a Radnóti Miklós Általános Iskola négy osztálya – mintegy 120 harmadikos és negyedikes tanuló – interaktív geosétán és foglalkozáson ismerkedett testközelből a földtani alapfogalmakkal.

A program napján 36 fokos hőség tombolt, ami nem ideális egy ilyen rendezvényhez, ám ezzel a helyzettel is megbirkóztunk. Bár szakmai körökben nem kedvelik a feltárásban terpeszkedő bokrokat – mi ez esetben nagyon megbecsültük őket. A kőfejtő rövid bejárást követően a „delelő bokrok” tenyérnyi árnyékába leültetett gyereksereg meghallgatott egy kifejezetten erre a térségre adaptált „geomesét”, amely egy kis gyík és Kamon, a mesélő kő barátságáról szól. A kisdíákoknak mesébe ágyazott, de valódi helyszíneken (Lóczy-barlang és környéke) játszódó, az ő szintjükön megfogalmazott földtani folyamatokat (pl. diogenézis, karsztosodás, borsókő képződése stb.) kellett felismerniük. Ezt követően kis csoportokban a geosétához és a meséhez kapcsolódó geototót töltötték ki a gyerekek. Mind a szervezőknek, mind a tanároknak és a diákoknak közös sikerélmény volt, hogy szinte az összes csoport maximális pontszámot ért el!

(Fotó: CSERNY Tibor)

A rendezvény kiváló lehetőséget teremtett a szakmai és földtani értékekre nyitott jövő generáció nevelésére, amit társulatunk a színvonalas tudományos kutatómunka mellett szintén küldetésének tekint.

CSERNY Tibor, SÁRDY Julianna

Könyvismertetés

Vörös Attila: *The Middle Jurassic brachiopods of the Transdanubian Range, Hungary. – Geologica Hungarica, series Palaeontologica 61, 1–116.*

VÖRÖS Attila akadémikus a hazai őslénytan kiemelkedő személyisége és a mezozoos (elsősorban jura) brachiopodák nemzetközileg elismert kutatója. Munkája során már eddig is számos monográfiával örvendeztette meg az őslénytan iránt érdeklődőket, részben a triász ammoniteszek, részben a jura brachiopodák feldolgozásának eredményeképpen. Ez utóbbi területen a hazai jura fauna általános áttekintése (1997), a plienschichi fauna részletes feldolgozása (2009), majd a Pygopidae-monográfia (2022) után

most a Dunántúli-középhegység középső jura faunája került sorra. Bár ez az anyag mind példányszámban, mind fajszámában jelentősen elmarad a liász faunáktól (1282 példány, 16 nemzetség, 28 faj), a maga nemében így is kiemelkedő, hiszen ez a Mediterrán térség leggazdagabb ismert középső jura együttese. A vizsgált anyag nagy része a Földtani Intézet rendszeres és részletes földtani térképezései során került elő a Bakonyban az 1960-as és 1970-es években. Az ezekhez kapcsolódó árkolások és részletes, réteg szerinti gyűjtések nagy mennyiségű brachiopoda-példányt tártak fel. NOSZKY Jenő, VIGH Gusztáv és a szerző kiegészítő gyűjtései is jelentősen hozzájárultak a vizsgált fauna megismeréséhez.

Korábban csak előzetes faunalisták és dokumentációk jelentek meg a hazai középső jura brachiopoda-faunáról (VÖRÖS 1993, 1997, 2001; VÖRÖS & DULAI 2007), a részletes rendszertani feldolgozást a most publikált *Geologica Hungarica*-kötet tartalmazza. A monográfia bevezető része a Dunántúli-középhegység középső jura rétegtanát, majd a brachiopodákat tartalmazó szelvényeket és a gyűjtési pontokat mutatja be az egyes fajok előfordulási adataival. A fauna általános ismertetését, idő- és térbeli változását, a vázlatos öskörnyezeti és részletes őslélektörténeti elemzéseket számos informatív ábra illusztrálja. A monográfia legnagyobb terjedelmű része a brachiopoda-fauna részletes rendszertani leírását adja, a bemutatott fajok közül egy, a nemzetségek közül négy taxon új a tudományra nézve. A leírásokat 57 ábra kíséri, amelyek főleg a brachiopodák belső morfológiáját ábrázolják a sorozatcsiszolatos vizsgálatok alapján. A kötet végén öt fotótábla mutatja be a leírt brachiopoda-fajok külső morfológiáját.

Az angol nyelvű monográfia szakmailag magas színvonalú, nagyon sok lényeges új eredményt tartalmaz, így a kötet szakmai lektoraként jó szívvel ajánlom az őslénytan és a jura időszak iránt érdeklődő szakemberek, egyetemi hallgatók és ősmaradványgyűjtők számára.

A kötet kereskedelmi forgalomba nem kerül. Aki szeretne hozzájutni, forduljon PALOTÁS Klárához (klara.palotas@sztfh.hu).

DULAI Alfréd
Magyar Természettudományi Múzeum